

Chambre des Représentants

Kamer der Volksvertegenwoordigers

17 NOVEMBRE 1948.

PROJET DE LOI

tendant à modifier l'article 443, alinéa 2,
du Code pénal.

RAPPORT

FAIT, AU NOM DE LA
COMMISSION DE LA JUSTICE ⁽¹⁾,
PAR M. **CHARPENTIER**.

MESDAMES, MESSIEURS,

L'article 443 du Code pénal, réprimant la calomnie et la diffamation, a été enrichi par la loi du 11 octobre 1919, des alinéas 2 et 3 supprimant le délit lorsque l'imputation est d'avoir pactisé avec l'ennemi et que la preuve en est faite par un moyen de droit.

Une proposition de loi fut déposée au Sénat en 1944-1945, tendant, d'une part, à simplifier le texte de 1919, en remplaçant l'énumération des délits dont l'imputation n'est pas punissable, par la notion générale de crime ou délit contre la sûreté extérieure de l'Etat, et, d'autre part, à étendre le champ d'application de la cause d'excuse, en immunisant encore les imputations ayant trait à des faits prévus par la nouvelle législation sur les déchéances de droits pour incivisme.

(¹) Composition de la Commission : M. Joris, président; MM. Carton de Wiart, Charlotiaux, Charpentier, De Gryse, Mme De Riemaecker-Legot, MM. du Bus de Warnaffe, Héger, Lambotte, Maes, Oblin, Philippart. — Bohy, Collard, Craeybeckx, Gruselin, Hossey, Housiaux, Soudan, Tielemans. — Demany, Terfve. — Janssens (Charles), Van Glabbeke.

Votr :

61 (1947-1948) : **Projet de loi.**

17 NOVEMBER 1948.

WETSONTWERP

houdende wijziging van artikel 443, lid 2,
van het Wetboek van Strafrecht.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE ⁽¹⁾, UITGEBRACHT
DOOR DE HEER **CHARPENTIER**.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Artikel 443 van het Wetboek van Strafrecht, dat laster en eeroof beteugelt, werd door de wet van 11 October 1919 verrijkt met alinea's 2 en 3 waardoor het wanbedrijf wordt afgeschaft wanneer het ten laste gelegde feit er in bestaat met de vijand te hebben geëuld en wanneer het bewijs door een rechtsmiddel geleverd wordt.

In 1944-1945, werd in de Senaat een wetsvoorstel ingediend dat er toe strekte, enerzijds, de tekst van 1919 te vereenvoudigen door de opsomming van de wanbedrijven waarvan de telastlegging niet strafbaar is, te vervangen door het algemeen begrip van misdaad of wanbedrijf tegen de buitenlandse veiligheid van de Staat en, anderzijds, het toepassingsgebied van de reden van verschoning uit te breiden, door bovendien de straffeloosheid van de telastleggingen in verband met feiten, voorzien door de nieuwe wetgeving betreffende de vervallenverklaringen van rechten wegens incivisme, te verzekeren.

(¹) Samenstelling van de Commissie : de heer Joris, voorzitter; de heren Carton de Wiart, Charlotiaux, Charpentier, De Gryse, Mevr. De Riemaecker-Legot, de heren du Bus de Warnaffe, Héger, Lambotte, Maes, Oblin, Philippart. — Bohy, Collard, Craeybeckx, Gruselin, Hossey, Housiaux, Soudan, Tielemans. — Demany, Terfve. — Janssens (Charles), Van Glabbeke.

Zie :

61 (1947-1948) : **Wetsontwerp.**

Après examen par le Sénat, puis par la Chambre, et retour au Sénat, le projet de loi est venu, une nouvelle fois amendé, à l'examen de votre Commission. Cette bienfaisante navette a permis une atmosphère rassérénée, et par 6 voix contre 5, votre Commission a rejeté le projet.

Il est apparu que la paix intérieure ne serait nullement servie par la licence instituée par le projet, de lancer en public des imputations déplaisantes qui seraient l'origine de litiges, d'autres injures ou de violences.

Ou bien, en effet, l'incivique présumé a été l'objet d'une condamnation pénale ou d'une mesure de déchéance; il a subi une juste sanction. On ne voit pas l'intérêt qu'il y aurait à autoriser quiconque à lui rappeler méchamment ces condamnations. Pareils rappels ne sont pas permis pour les crimes de droit commun, même les plus graves.

Les documents parlementaires ayant trait au présent projet de loi semblent avoir perdu de vue l'existence de l'article 449 du Code pénal qui punit la divulgation méchante, c'est-à-dire l'imputation d'un fait vrai et légalement prouvé, mais qui est lancée sans aucun motif d'intérêt public ou privé et dans l'unique but de nuire. Au surplus, les Parquets sont juges de l'opportunité des poursuites, lorsque des patriotes n'ont pu se retenir de fustiger des inciviques; on n'a pas manqué de classer sans suite plus d'une affaire de ce genre depuis la Libération, lorsque l'imputation avait été lancée sans raison valable, mais sous une impulsion patriotique.

Ou bien, l'incivique présumé n'a pas été poursuivi. Il appartient aux patriotes de le dénoncer au Parquet, sans courir aucun risque; mais des imputations publiques lancées à la légère ne servent ni la paix ni la vérité. Il n'y a pas lieu de les encourager.

On peut donc se demander si la loi de 1919, loi de circonstance, conserve encore sa raison d'être. La logique conduirait peut-être la Commission à en souhaiter l'abrogation; mais aujourd'hui, elle n'était saisie que d'un projet d'aggravation et elle l'a écarté.

Ce projet avait été amendé par la Chambre, qui n'avait autorisé la preuve que des imputations de crimes ou délits, à l'exclusion des imputations de faits ne devant donner lieu qu'à des déchéances de droits. Le Sénat a fort bien jugé que le projet ainsi réduit était sans utilité parce qu'il reprenait simplement — en termes plus concis, il est vrai — la loi de 1919. Mais le Sénat a eu tort de réamender le projet en réintroduisant la possibilité de prouver toutes allégations de nuisance grave aux intérêts nationaux. Les discussions qui se sont produites au sujet du terme « grave » montrent assez que les

Na de behandeling door de Senaat, daarna door de Kamer en na de terugkeer naar de Senaat, kwam het wetsontwerp, opnieuw gewijzigd, in behandeling in Uw Commissie. Door die weldoende heen- en terugreis kon een rustiger atmosfeer tot stand komen en Uw Commissie verwierp het ontwerp met 6 tegen 5 stemmen.

Het is gebleken dat de binnenlandse vrede niet zou gediend worden door de door het ontwerp ingevoerde vrijheid om in het openbaar onaangename aantijgingen te uiten waaruit geschillen, andere beledigingen of gewelddaden zouden voortvloeien.

Inderdaad, ofwel heeft de vermoedelijke inciviek het voorwerp uitgemaakt van een strafrechtelijke veroordeling of van een maatregel van vervallenverklaring; hij heeft een rechtvaardige straf ondergaan. Men ziet niet goed in welk belang het heeft iemand toe te laten hem kwaadwillig aan die veroordelingen te herinneren. Dergelijke herinneringen zijn niet toegelaten voor de misdaden van gemeen recht, zelfs niet voor de ernstigste.

De parlementaire stukken die betrekking hebben op dit wetsontwerp schijnen het bestaan uit het oog verloren te hebben van artikel 449 van het Wetboek van Strafrecht dat kwaadwillige ruchtbaarmaking straft, dit is de aantijging van een waar en wettelijk bewezen feit, maar die gedaan wordt zonder enige reden van openbaar of privaat belang en met het enkel doel om te schaden. Bovendien oordelen de Parketten over de het al of niet wenselijke van de vervolgingen wanneer sommige vaderlanders zich niet hebben beheersen om incivieken aan de kaak te stellen; sedert de bevrijding werd reeds meer dan één zaak van dien aard zonder gevolg gerangschikt, wanneer de aantijging gedaan werd zonder geldige reden, maar in een vaderlandlievende opwelling.

Ofwel werd de vermoedelijke inciviek niet vervolgd. In dit geval, is het de taak van de vaderlanders hem bij het Parket aan te geven, zonder enig gevaar te lopen; maar aantijgingen die lichtzinnig worden gedaan dienen noch de vrede noch de waarheid. Dergelijke aantijgingen moeten niet worden aangemoedigd.

Men kan zich dus afvragen of de wet van 1919, die een gelegenheidswet was, nog haar reden van bestaan blijft behouden. De logica zou Uw Commissie er misschien toe brengen de intrekking er van te wensen; maar thans is bij haar slechts een ontwerp tot verscherping ingediend en zij heeft het afgewezen.

Dit ontwerp werd gewijzigd door de Kamer die slechts het bewijs had toegelaten van het ten laste leggen van misdaden of wanbedrijven, met uitsluiting van het ten laste leggen van handelingen die slechts aanleiding gaven tot vervallenverklaringen van rechten. De Senaat heeft heel juist geoordeeld, dat het aldus gewijzigd ontwerp zonder enig nut was, vermits het zonder meer — in weliswaar bondiger bewoordingen — de wet van 1919 overnam. Maar de Senaat heeft ongelijk gehad het ontwerp opnieuw te wijzigen door er opnieuw de mogelijkheid in op te nemen alle beweringen, die 's lands belangen ern-

auteurs des imputations que l'on veut autoriser seraient mal couverts par le projet de loi.

Les auteurs de la proposition originale craignaient que les petits inciviques qui auraient échappé à une sanction ne fassent point montre d'assez de discrétion et de modestie, et adoptent des attitudes destinées à donner le change sur leur conduite passée. Ce souci était compréhensible en 1944; mais nous sommes en 1948.

Au surplus, ceux qui tombèrent dans ces « défai-lances mineures » dont parlent les auteurs restent tenus à une discrétion spéciale : ils doivent s'abstenir de participer personnellement aux compétitions politiques, ou de chercher un emploi dans les administrations. Car, s'ils s'aventuraient dans ces directions, les imputations vraies pourraient leur être lancées à la face impunément, en vertu de l'article 447 du Code pénal, qui donne aux accusateurs des fonctionnaires ou des hommes politiques la liberté de parole que le projet de loi voudrait instaurer à l'égard de tout citoyen.

Le projet n'était donc pas seulement nuisible dans certains cas; il est inutile dans les autres cas.

Le présent rapport a été adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,
E. CHARPENTIER.

Le Président,
L. JORIS.

stig schaden, te bewijzen. De betwistingen, waartoe het woord « ernstig » aanleiding heeft gegeven bewijzen afdoende, dat de daders van de aantijgingen, die men wil toelaten, slecht zouden gedekt zijn door het wetsontwerp.

De indieners van het oorspronkelijk voorstel vreesden, dat de kleine incivieken, die aan een straf zouden zijn ontsnapt, niet van genoeg bescheidenheid zouden blijk geven, en een houding zouden aannemen om hun vroeger gedragingen te verdoezelen. In 1944 was deze bekommernis begrijpelijk, maar wij zijn thans in 1948.

Overigens blijven zij, die in deze « kleinere tekortkomingen » zijn vervallen, waarop de indieners wijzen, tot bijzondere bescheidenheid gehouden : zij moeten zich er van onthouden persoonlijk deel te nemen aan de politieke strijd of naar een betrekking in het bestuur te dingen. Mochten zij immers deze richting durven inslaan, zo konden hun ware aantijgingen straffeloos in het gezicht worden geslingerd, krachtens artikel 447 van het Wetboek van Strafrecht, dat aan de aanklagers van ambtenaren of van politieke mannen de vrijheid van het woord verleent, die het wetsontwerp ten opzichte van elk burger zou willen invoeren.

Het ontwerp was aldus niet alleen schadelijk in zekere gevallen; het is overbodig in de overige gevallen.

Dit verslag werd eenparig aangenomen.

De Verslaggever,
E. CHARPENTIER.

De Voorzitter,
L. JORIS.